

Kaderbrief 2020

Definitief

Inhoud

1. Inleiding.....	3
2. Ontwikkelingen	4
2.1 Beleidsontwikkelingen	4
2.2 Organisatieontwikkeling	9
2.3 Ontwikkelingen stelposten coalitieakkoord	9
3 Financiële ontwikkelingen	12
3.1 Geactualiseerd begrotingssaldo	12
3.1.1 Mutaties kaderbrief.....	13
3.1.2 Stelposten loonontwikkeling	14
3.1.3 Aframen ruimte BCF-plafond	14
3.1.4 Actualisatie Meerjaren Investerings Plan (MIP).....	14
3.1.5 Invulling taakstellingen.....	15
3.1.6 Voorstellen duurzaamheid	15
3.2 Risico's en weerstandsvermogen.....	16
4. Begrotingsuitgangspunten 2020.....	18
4.1 Areaalgegevens.....	20
4.2 Uitgangspunten Meerjaren Programma Grondexploitaties (MPG).....	20
5. Beslispunten	21

1. Inleiding

Voor u ligt de kaderbrief 2020. Naar aanleiding van de evaluatie die met uw raad in november 2018 is gehouden, is gekozen om voor 2019 geen kadernota op te stellen, maar over te gaan op een kaderbrief. Het doel is om voornamelijk kaders te stellen en de uitwerking daarvan in de begroting te laten plaatsvinden. In deze kaderbrief wordt een doorkijk gegeven in het financiële meerjarenbeeld tot en met 2023.

Vooruitlopend op de voorjaarsbestuursrapportage 2019 en kaderbrief 2020 is in maart en april jl. het college met uw raad in gesprek geweest over de uitvoering van de gemaakte afspraken (taakstellingen) in de begroting 2019-2023 en de integrale financiële afwegingen die nodig zijn om de ambities van de gemeente Katwijk te verwezenlijken. Katwijk bevindt zich in financieel zwaar weer. De laatste berekeningen laten zien dat er in 2020 minimaal € 4,7 miljoen aan besparingen moet worden gerealiseerd om deze weer in balans te krijgen. Dat is ruim € 1,6 miljoen meer dan we hadden voorzien bij het opstellen van de begroting 2019. De voorjaarsbestuursrapportage liet ook al zien dat aanvullende maatregelen nodig zijn.

Op diverse terreinen maakt Katwijk een transitie door: zo worden op korte termijn de grondexploitaties afgerond. Maar de belangrijkste oorzaak voor de verslechtering van de financiën van Katwijk zijn de te beperkte rijksinkomsten voor de nieuwe taken in het sociaal domein. De uitvoering van de overgehevelde taken van het Rijk gaat met een groei gepaard (vooral waar het gaat om de zorg voor kwetsbare jongeren) terwijl het rijk het budget met bezuinigingen aan de gemeente heeft gegeven. Hier is Katwijk niet alleen in, bijna alle gemeenten in Nederland hebben hier mee te maken, maar Katwijk krijgt in de verdeling van de rijksmiddelen wel erg weinig gelet op de taken. Dat heeft te maken met de structuurkenmerken van de gemeente waarop de verdeling van het Gemeentefonds is gebaseerd. De verdeling wordt thans herijkt, maar de resultaten daarvan zullen nog vele jaren op zich laten wachten. Aanvullende maatregelen zijn daarom nodig om de begroting te sluiten.

Bij de afronding van de Kaderbrief werd duidelijk dat de regering meer middelen toezegt voor de jeugdzorg. Nog niet duidelijk is wat dit voor Katwijk betekent. Het college ziet in de toezegde extra middelen voor de jeugdzorg een erkenning van de knelpunten bij de gemeente, maar dit heft de nadelige verdeling bij lange na niet op en de rijksmiddelen zijn in de laatste jaren toenemend onzeker. Daarbij komt ook de onderuitputting van de begroting van het Rijk die een negatief effect zal hebben op het gemeentefonds. De meicirculaire zal duidelijkheid moeten geven over de gevolgen voor Katwijk. Om die reden acht het college het noodzakelijk geen kleiner maatregelenpakket aan te bieden. Daar komt bij dat het college voor 2020 en 2021 een beroep op incidentele maatregelen heeft gedaan om niet meteen heel ingrijpend te moeten ombuigen. Deze ruimte had het college liever ingezet voor investeringen in de strategische opgave van Katwijk. Mocht er een verbetering van de begrotingssituatie bij de meicirculaire blijken, dan is dit de eerste keuze van het college: de opbrengsten van de incidentele maatregelen gebruiken voor investeringen in de grote opgaven van Katwijk.

Bij de start van deze collegeperiode is al voorzien dat de tekorten in het sociaal domein zouden oplopen. Daarom wordt ook binnen het sociaal domein gekeken naar mogelijkheden om kwalitatieve zorg te kunnen leveren tegen minder kosten. En ook is vorig jaar een verhoging van de onroerend zaakbelasting doorgevoerd. Ook is toen al aangekondigd dat Katwijk kritisch gaat kijken naar het takenpakket om te bezien waar en op welke manier besparingen mogelijk zijn. Dat ligt thans voor: onderdeel van deze kaderbrief is een pakket met voorstellen waarmee de gemeente de begroting op orde kan krijgen. Het is een evenwichtig pakket aan maatregelen waarbij er over alle domeinen heen is gezocht naar mogelijkheden om keuzes te maken. Twee belangrijke uitgangspunten zijn daarbij leidend geweest:

1. **We kijken kritisch naar onze taken en de uitvoering daarvan vanuit de koers van de Omgevingsvisie**

- We steken geld en energie in de activiteiten die de samenleving in Katwijk nog sterker maken.
- We stoppen met activiteiten die een beperkt maatschappelijk effect hebben.
- We kijken of taken goedkoper uitgevoerd kunnen worden en;
- Of gebruikers van voorzieningen een steentje kunnen bijdragen aan de betaalbaarheid.

2. **We kijken naar het verhogen van de inkomsten**

- Deze inkomstenverhoging willen we niet realiseren door de gemeentelijke belastingen voor inwoners te verhogen.
- We kijken of er ruimte zit in de specifieke heffingen en in de leges voor initiatiefnemers zodat de kosten hiervan niet door de gemeenschap hoeven te worden betaald.

We ontkomen er niet aan kritisch te kijken naar het voorzieningenniveau. Daarbij hebben we ingezet op behoud van voorzieningen door deze op een andere manier te organiseren. Maar het gaat niet zonder ook pijnlijke maatregelen te nemen, daarvoor is het financiële vraagstuk te omvangrijk. Voorbeelden daarvan zijn de besparingen op openbaar groen, welzijn en het muziekonderwijs. Zo blijft er wat ons betreft laagdrempelig muziekonderwijs in de gemeente, maar op een andere manier dan nu aangeboden wordt. Het neemt echter niet weg dat de maatregelen ingrijpend kunnen zijn. Het college is om die reden met de medewerkers van de muziekschool en met andere betrokkenen vooruitlopend op de bekendmaking in gesprek gegaan over de voorstellen.

U heeft ons gevraagd om u een pakket maatregelen met keuzes voor te leggen. Zoals u ziet is er in totaal een pakket van gemiddeld € 5 miljoen per jaar vanaf 2020 aan voorstellen opgenomen bij deze kaderbrief. Er is nog enige begrotingsruimte over en er is een lijst met niet gekozen maatregelen bijgevoegd. Dat geeft ruimte om in uw raad afwegingen te maken over het totale pakket. De ruimte is niet onbeperkt, omdat er ook risico's zijn. Het college gaat graag met u het gesprek aan over deze Kaderbrief.

2. Ontwikkelingen

2.1 Beleidsontwikkelingen

Programma 1 Veiligheid

Ondermijnende criminaliteit

Georganiseerde ondermijnende criminaliteit is een ernstig maatschappelijk probleem. Het zorgt voor onveiligheid en overlast en gaat vaak gepaard met onderdrukking en geweld. Het ondermijningsbeeld zal een eerste indicatie geven van dit probleem in Katwijk. We werken daarbij nauw samen met een groot scala aan netwerkpartners binnen het afgesloten convenant met het Regionaal Informatie- en Expertise Centrum.

Politie

In het komende jaar zal de samenvoeging van de politieteams voor de gemeenten Katwijk en Noordwijk zijn beslag krijgen. Daarbij zal de komende jaren ernstig rekening moeten worden gehouden met de gevolgen van de capaciteitsproblemen bij de politie. Dit vraagt om een nauwe samenwerking tussen politie en gemeenten en een slimme inzet van politiecapaciteit.

Zorg- en veiligheid

Zorg en veiligheid moeten en kunnen beter samenwerken. Bijvoorbeeld bij het ondersteunen van verwarde personen. En ook in onze regio zien we een toename van het aantal meldingen bij Veilig Thuis die moeizaam kunnen worden opgevolgd. In 2019 worden mogelijkheden onderzocht om te kijken langs welke weg we hierbij regionaal en lokaal beter kunnen samenwerken. Daarmee bereiden we ons gelijk voor op de nieuwe taken door de Wet Verplichte GGz per 1-1-2020.

Programma 2 Verkeer ,vervoer en waterstaat

Verkeer en vervoer

Katwijk ontwikkelt zich snel. Met de huidige opgave voor woningbouw, waarvan het zwaartepunt ligt op de nieuw te ontwikkelen Project Locatie Valkenburg, zal Katwijk binnen enkele jaren groeien naar ongeveer 80.000 inwoners (bron CBS). Daarmee zal de verkeersdruk verder toenemen. Niet alleen op de provinciale weg N206, ook op diverse gemeentelijke hoofdwegen. Er zijn te weinig fietspaden, te veel vrachtverkeer door de kernen en te weinig goede ontsluitingen. De bereikbaarheid van onze gemeente en de regio komt hiermee onder druk te staan. Dit probleem kan alleen op regionaal niveau opgelost worden en alleen in samenhang met een visie op leefbaarheid in een gezonde en duurzame stad.

In 2019 wordt gewerkt aan de Katwijks Agenda Mobiliteit (KAM). In 2019 en 2020 zullen op basis van de KAM uitvoeringsprogramma's worden opgesteld voor de verschillende vervoerswijzen, inclusief verkeersveiligheid en parkeren. In 2019 en 2020 wordt tevens de Regionale Bereikbaarheids Opgave, samen met de buurgemeenten, Holland Rijnland en de provincie, uitgewerkt. Dit zal het strategisch kader vormen voor het verbeteren van de samenwerking en om met de regio gemeenten de krachten te bundelen in de lobby richting provincie en rijk.

Verduurzaming van de mobiliteit

Duurzaamheid is een onderwerp voor alle werkvelden. En ook vanuit Mobiliteit kunnen forse bijdragen geleverd worden aan een duurzame samenleving. Bijvoorbeeld door vooral in te zetten op de duurzame vervoersmodaliteiten (lopen, fietsen, openbaar vervoer) kan het gebruik ervan worden bevorderd ten faveure van de auto. En ook een parkeerbeleid; gericht op het terugdringen van de geparkeerde auto uit de leefomgeving, zal daaraan bijdragen.

In de openbare ruimte kunnen duurzame materialen worden ingezet en materialen die een positief effect hebben op het milieu, zoals zonnecollectoren in fiets/wandelpaden, NOx absorberende stenen of water opnemende/vasthoudende materialen. De hoeveelheid verharding in de openbare ruimte kan worden gereduceerd door bijvoorbeeld parkeren op open verharding aan te bieden. In de openbare ruimte zal de keuze voor meer ruimte voor groen/spelen/lopen/fietsen een groot effect hebben. Door samen te werken met regio, provincie en rijk aan goede en adequate fiets- en openbaar vervoernetwerken kunnen extra stappen worden gezet. Ook door samen met de inwoners projecten te starten (e-fietslessen, scootmobiellessen, parkeren op afstand) kan bewustwording gekweekt worden en kan mobiliteit (noodzakelijk voor een vitale en inclusieve samenleving) bevorderd worden zonder de automobilititeit te stimuleren.

Beleidsplannen buitenruimte (Programma's 2 (parkeren) en 5 (groen en spelen))

Er wordt vanuit verschillende invalshoeken om meer en betere vergroening gevraagd. In 2019 worden het groenbeleidsplan, beleidsplan spelen, beleidsplan parkeren (inclusief fietsparkeren) ter vaststelling aan uw raad aangeboden. De financiële doorvertaling hiervan wordt daarna verwerkt in de begroting. Voor wat betreft de kosten in relatie tot de buitenruimte verwachten we ook voor 2020 nog verder stijgende prijzen. In combinatie met een grote onderhoudsvraag voor de buitenruimte zal dit leiden tot een bijbehorende stijging van budgetten en kapitaallasten. Naast de aandacht hiervoor in het groenbeleidsplan vinden ook aanvullende zaken als Operatie Steenbreek hierin gevolg. Toegankelijkheid blijft aandacht vragen in zowel de bestaande situaties als in de nieuw te ontwerpen buitenruimte.

Programma 3 Economie

In de Omgevingsvisie Katwijk wordt in het kader van een gezonde en een aantrekkelijke leefomgeving ingezet op duurzaamheid, klimaatbestendigheid en energieneutraliteit. Vanuit economisch perspectief kunnen lokale bedrijven hierop inspelen. Dit ter bevordering van de continuïteit van hun bedrijfsvoering (door innovatie en besparing op energiekosten). Dit biedt ook kansen voor nieuwe vormen van werkgelegenheid.

Voor de gemeente ligt hier een taak om de lokale bedrijven daarbij te ondersteunen en te faciliteren. Hierbij kan op regionaal niveau worden aangehaakt bij specifieke projecten op dit terrein van de Leidse Regio. Met name bij de E071-projecten Circulaire Economie en Duurzaam Ondernemen. Het samenwerkingsverband Holland Rijnland voert ook projecten uit op de thema's Duurzaamheid en Energie.

In de tweede helft van 2019 wordt gewerkt aan het opstellen van de nieuwe economische agenda die de komende jaren richting gevend zal zijn voor de gemeentelijke inzet op lokale economie en voor de regionale samenwerking.

Programma 4 Onderwijs

In het coalitieakkoord is prioriteit gegeven aan onderwijs in Katwijk. In de Maatschappelijke Agenda is het thema opgroeien en ontwikkelen opgenomen. Dit thema gaan we in 2019 uitwerken met scholen, ouders, kinderen en andere betrokkenen. Het gaat bijvoorbeeld over (taal)achterstanden verder voorkomen, (gedrags)problemen snel zien en actie nemen en we willen alle kinderen op school, geen thuiszitters.

De vervanging van een schoolgebouwen en nieuwbouw van scholen op Projectlocatie Valkenburg biedt kansen voor innovatie. Met alle schoolbesturen en kinderopvang samen hebben we in 2019 een Integraal Huisvestingsplan (IHP) opgesteld waarbij we breed kijken naar de functies van scholen als Integrale Kindcentra met een brede buurtfunctie. Het IHP primair onderwijs (het voortgezet onderwijs volgt nog) moet een beeld geven van de investeringen die we de komende 20 jaar op ons af krijgen. Er ligt een forse vervangingsopgaaf aangezien veel schoolgebouwen ouder zijn dan 40 jaar en waarbij renovatie noodzakelijk

is of sprake is vervangende nieuwbouw. Daarnaast moeten er 3 scholen gerealiseerd worden op Project Locatie Valkenburg (plus gymnastiekaccommodaties).

Ook willen we schoolgebouwen die voldoen aan de duurzaamheidsambitie, Frisse scholen B, energieneutraal en optimale functionaliteit (qua flexibiliteit, onderwijsinrichting en exploitatie). Enkele schoolgebouwen zijn / worden opgenomen in het geactualiseerde MIP. Duidelijk is dat dit alles een grote opgave is en een behoorlijke (financiële) impact zal hebben.

Programma 6 Sociaal domein

In Katwijk kijken we om naar elkaar. Niemand mag tussen wal en schip vallen. Onze inwoners en hun welzijn staan voorop. Iedereen doet mee naar vermogen. We kijken in Katwijk goed naar wat mensen wel kunnen en bieden als gemeente hulp en ondersteuning als het (even) niet gaat. De keuze is heel nadrukkelijk mensen zo dicht mogelijk in hun eigen leefomgeving te ondersteunen. Bijvoorbeeld bij het wonen, op school of met werken in een echte baan. Voor bewoners is er keuzevrijheid en maatwerk.

Net als landelijk stijgt in Katwijk het aantal kwetsbare mensen. Zo zien we hier jonge mantelzorgers, mensen met psychosociale problemen die zich eenzaam voelen, relatief veel jeugdhulptrajecten, een toenemend aantal dementerenden en teveel mensen met overgewicht.

Ondersteuning voor inwoners bestaat uit algemene voorzieningen als welzijnswerk of inzet van vrijwilligers. Uit de toegang waar kortdurende ondersteuning wordt gegeven en we samen met de inwoner bepalen of er een maatwerkvoorziening nodig is uit de Wmo, Jeugdwet of Participatiewet. En tot slot bieden we maatwerkvoorzieningen als dagbesteding, specialistische begeleiding of een uitkering.

In 2019 lag de focus op voorbereiden van veranderingen in de Toegang en de Maatschappelijke Agenda. We realiseren één toegang in de wijk waar inwoners vanaf 2020 op een eenduidige wijze zijn hulp- en dienstverlening ontvangt (*Wijkteam van morgen*). Doel is dat inwoners snel op de meest passende manier geholpen worden. Ook hopen we zo voorbereid te zijn voor het toenemend aantal inwoners met complexere zorgvragen.

Via de Maatschappelijke Agenda willen we beter inspelen op waar behoefte aan is en daar het aanbod van voorzieningen op afstemmen. Het is meer dan alleen een beleidsagenda voor het sociaal domein. We beogen een andere manier van werken en denken. We gaan sturen op het behalen van maatschappelijke doelen in plaats van het financieren van activiteiten. In 2020 gaan we oefenen met partners om toe te werken naar een volledige invoering in 2021.

In 2020 starten we de maatwerkvoorzieningen nader onder de loep te nemen, we willen dat deze (nog) beter aansluiten bij wat inwoners nodig hebben. We kijken bijvoorbeeld of dagbesteding een algemene voorziening kan worden, het stoppen van de aanbieder van de Belbus is aanleiding om het vervoer te bekijken.

Ook bereiden we ons voor op een verdere uitbreiding van taken in het sociaal domein. Bijvoorbeeld de verantwoordelijkheid voor mensen die beschermd wonen en noodopvang, dit is per 2022 een taak van Katwijk en niet meer van Leiden als centrumgemeente. En de wet inburgering per 2021.

Duurzaam zorg en ondersteuning bieden

Het geld van het Rijk om de gemeentelijke zorgtaken uit te voeren is vooralsnog onvoldoende. Om de gemeentelijke financiën duurzaam houdbaar te houden is het doel om uiteindelijk niet méér uit te geven dan er binnen komt.

In 2020 zetten we een aantal maatregelen in om invulling te geven aan de aangekondigde taakstellingen in het Sociaal Domein. Zo willen we ook in de toekomst voldoende middelen hebben om de meest kwetsbaren te kunnen ondersteunen. We willen nadrukkelijk daar sturen op het maatschappelijk effect van inspanningen en activiteiten. Met partners maken zakelijke resultaatafspraken. Om doeltreffend te kunnen blijven, worden regelingen met regelmaat geëvalueerd.

Het heeft de voorkeur dat de Maatschappelijke Agenda een eigen programma in de begroting krijgt per 2021. In de tussentijd zal er in de programmabegroting 2020 een paragraaf “Maatschappelijke Agenda” komen. Hierdoor krijgen de raadsleden inzicht in de financiën, beheersmatige aspecten en risico’s van MAG.

Programma 7 Volksgezondheid en milieu

Volksgezondheid

In Katwijk is het gewenst aandacht te geven aan gezond eten, voldoende bewegen en een gezond gewicht. In Katwijk werken we al sinds zes jaar aan een eet- en beweegprogramma (jongeren op gezond gewicht) JOGG, een effectief bewezen programma. Katwijk is voornemens om met het programma de volgende fase in te gaan om nog betere en meetbare resultaten te bereiken. We willen ook met partners afspraken hierover maken in het lokaal sportakkoord.

Afval

De transitie van afval naar grondstof is in volle gang. Dit maakt dat de wereldwijde afvalmarkt volop in beweging is. De landelijke overheid stuurt aan op een afvalloos Nederland in 2050. De transitie Nederland Van Afval Naar Grondstof (VANG) is uitgesplitst in twee rijksdoelstellingen: 75% afvalscheiding in 2020 en 100 kg. restafval per inwoner per jaar en 90% afvalscheiding in 2025 en 30 kg. restafval per inwoner per jaar. Vanuit de zorgplicht voor de inzameling van huishoudelijk afval ligt hierin een belangrijke taak voor de gemeenten. In gemeente Katwijk is het afvalscheidingspercentage circa 50% en wordt ruim 200 kg. restafval per inwoner per jaar ingezameld. Deze cijfers zijn de afgelopen jaren nagenoeg ongewijzigd gebleven.

Een belangrijk sturingsmechanisme vanuit het Rijk is de verbrandingsbelasting (belasting geheven op elke ton restafval die wordt verbrand). In 2019 bedraagt de extra belasting voor gemeente Katwijk circa € 400.000,-. Dit is in 2019 ruim 36% van de huidige verwerkingskosten. Een winstwaarschuwing voor 2020 wordt afgegeven vanwege de waarschijnlijke verhoging van deze belasting. De hoogte is echter nog niet bekend en zal naar verwachting pas tijdens Prinsjesdag 2019 concreet worden. Een kostenverhoging zal gezien de stand van de afvalstoffenvoorziening leiden tot een verhoging van de afvalstoffenheffing.

Het terugdringen van de hoeveelheid restafval is noodzakelijk om deze kostenstijgingen te minimaliseren. Inzetten op het realiseren van de VANG doelstelling van het Rijk én onze eigen doelstelling om 80% van het afval gescheiden in te zamelen eind 2023, draagt bij aan het beheersbaar houden van de afvalkosten. De verwachting is dat in 2020 een bestuurlijk besluit is genomen over de wijze waarop we in Katwijk tot meer afvalscheiding komen, gevolgd door een uitvoeringsplan en implementatie van de vastgestelde maatregelen.

Per 2021 zal een nieuw verwerkingscontract voor de afvalstromen op de milieustraat ingaan en staan ook de inzamel- en verwerkingscontracten voor de afvalstromen op de milieuparken op de rol (medio 2021). Ook het contract voor transport en verwerking van restafval en GFT loopt eind 2021 of 2023 af. De verwachting is dat gezien de ontwikkelingen deze nieuwe contracten financieel nadelig zullen uitvallen.

Het blijft lonen om in te blijven zetten op het inzamelen van minder restafval en meer herbruikbare afvalstromen, zoals papier, glas en PMD. Stromen zoals papier en textiel leveren geld op en voor de verwerking van PMD levert het bedrijfsleden een financiële bijdrage. Daarnaast zijn veel herbruikbare afvalstromen goedkoper om te verwerken dan restafval.

De kwaliteit van de gesorteerde afvalstromen speelt hierin een belangrijke rol en verdient dan ook aandacht in de wijze waarop deze potentiële grondstoffen worden ingezameld.

In 2020 vindt echter ook een kleine lastenverlaging plaats, vanwege het doorschuiven van investeringen in 2019. De lasten die met deze investeringen zijn gemoeid (kapitaallasten), schuiven ook door. De aanbesteding van de exploitatie van het VAB overslagstation (regionaal overslagstation voor restafval en GFT) heeft geleid tot een voordeel. Dit voordeel zal verwerkt worden in de begroting van 2020.

Duurzaamheid

In het Nederlandse Klimaatakkoord staan afspraken over de manier waarop klimaatdoelen kunnen worden behaald. Gemeente Katwijk heeft hier ook een rol en functie te vervullen. Een rol die aansluit bij breed gedragen en integrale ambities voor een Duurzaam Katwijk, die benoemd worden in een Strategische Duurzaamheidsagenda.

Met name de opgave warmte en energietransitie gaat de komende jaren veel van de gemeente vragen. Met het terugdraaien van de aardgaswinning en het aanstaande klimaat- en energieakkoord is de warmtetransitie in een stroomversnelling gekomen. In 2050 moet de hele bebouwde omgeving aardgasvrij zijn. Gebouw- en woningeigenaren moeten aan de slag met het aardgasvrij maken van hun bezit. Het Rijk heeft iedere gemeente opgedragen om voor 2021 een lokale Transitievisie Warmte op te stellen. De gemeente moet bovendien de regierol nemen in het proces richting aardgasvrij. Uit deze transitievisie volgt een uitvoeringsprogramma. Dit brengt een aanzienlijke organisatorische en financiële opgave met zich mee.

Programma 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en ruimtelijke vernieuwing

Ruimtelijke opgave

Tot 2030 wordt een regionale groei voorzien van 36.000 huishoudens. De verwachting is dat Katwijk gaat groeien van 65.000 naar 80.000 inwoners. Voor de volkshuisvesting betekent dit een grote opgave waarvoor in 2019 de woonagenda wordt geactualiseerd. De woonagenda vormt het kader voor de samen met de woningbouwcorporatie nieuw op te stellen prestatieafspraken in 2020 welke mede de basis vormen voor de uitvoering van het programma (sociale) woningbouw in de daarop volgende jaren. Daarnaast liggen er opgaven met betrekking tot de werklocaties in Katwijk, mobiliteit, Maatschappelijke Agenda en Duurzaamheid. Deze grote strategische opgaven hebben elk afzonderlijk maar vaak ook in relatie tot elkaar een ruimtelijke claim. Deze claims leggen een grote druk op de beschikbare ruimte in Katwijk. Door de verschillende ruimteclaims thematisch in kaart te brengen en ze vervolgens te combineren ontstaat een beeld waar, en hoe er gezocht kan worden naar oplossingen. De Omgevingsvisie Katwijk vraagt om een uitwerking naar thematische en ruimtelijke programma's. Daarnaast is er behoefte aan een kader waarmee het programma van strategische investeringen herijkt kan worden (BSI). Met het voorgestelde Ruimtelijk Afwegingskader Katwijk (RAK) wordt de vraag beantwoord hoe wij de ruimtelijke claims strategisch in kunnen zetten om de samenhang te vergroten en Katwijk sterk en aantrekkelijk te houden en tegelijk de leefomgeving te verbeteren.

Omgevingswet

De invoering van de Omgevingswet komt steeds dichterbij. De ingangsdatum is 1 januari 2021. Het betreft een ingrijpende stelselherziening op het terrein van het omgevingsrecht. De Omgevingswet heeft een grote impact op de gemeente en de gemeentelijke organisatie. Zowel inhoudelijk technisch als proces technisch. Enerzijds transitie (inhoud) en anderzijds transformatie (gedrag en houding). Met name de transformatie vraagt veel van de gemeente.

De Omgevingswet bundelt de wetgeving en de regels voor ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water. Het wordt overzichtelijker, eenvoudiger en minder omvangrijk. Daarnaast draagt de Omgevingswet ook een wezenlijke verandering van de opstelling van de overheid in zich (cultuurverandering). Er komt meer vrijheid om vanuit de gemeenschap zelf initiatief te nemen en de overheid wordt minder regulerend en meer faciliterend (van 'nee tenzij' naar 'ja, mits'). De bestuurlijke afwegingsruimte wordt vergroot en de gebruikers worden centraler gesteld.

Het jaar 2020 wordt voor de voorbereiding een cruciaal jaar. Naarmate het jaar vordert zullen we er meer klaar voor moeten zijn. De datum van 1 januari 2021 is hard. Vanaf dat moment is het onomkeerbaar (wettelijk) verplicht om te handelen zoals de Omgevingswet voorschrijft.

Vooralsnog is de verwachting dat met de voor 2020 geraamde bedragen de invoering gerealiseerd kan worden. Dit is mede gebaseerd op het zogenoemde Financieel dialoogmodel Omgevingswet van de VNG, dat gebruikt is om de verwachte invoeringskosten inzichtelijk te maken. Recent is een nieuw model gepubliceerd. Mochten de financiële uitkomsten aan de hand van dit model bijstelling vereisen, dan zal daar op teruggekomen worden. De structurele gevolgen van de Omgevingswet voor de lange(re) termijn zijn nog

onvoldoende in beeld. Zowel financieel als organisatorisch. De Rijksoverheid heeft hier nog geen duidelijke en afdoende helderheid over gegeven. Van belang is om zo snel als mogelijk inzichtelijk te krijgen wat deze zijn en in hoeverre deze beïnvloedbaar zijn door de manier waarop en de snelheid waarmee de (doelstellingen van de) Omgevingswet in- en doorgevoerd worden. Ondanks dat de termijn van de doorvoering van de Omgevingswet tot 2029 loopt, kan het (financieel en/of organisatorisch) nuttig en verstandig zijn om deze termijn (op onderdelen) te verkorten. We zijn hierop alert en signaleren dit, waar nodig, specifiek.

2.2 Organisatieontwikkeling

Vanaf begin 2019 is een start gemaakt met een organisatie ontwikkeltraject die de gemeentelijke organisatie in een optimale conditie moet brengen om voortdurend wendbaar en flexibel in te kunnen spelen op de opgaven die de samenleving aan ons stelt. De inmiddels vastgestelde visie, sturingsprincipes, missie en kernwaarden vormen de basis daarvoor. Tijdens het ontwikkelproces wordt gewerkt aan optimaal draagvlak en betrokkenheid bij OR en de medewerkers.

2.3 Ontwikkelingen stelposten coalitieakkoord

		* S	2020	2021	2022	2023	Bedrag * € 1.000 - = nadeel, + = voordeel
	/ I						Toelichting bij begroting
Coalitieakkoord zorg; stelpost Po							
Beschikbaar budget	I	-200	-200	0	0		Dit gaat over noodopvang en beschermd wonen in Katwijk voor inwoners. Hiervoor wordt nog een apart voorstel aan uw raad voorgelegd.
Invulling stelpost							
Per 2021 worden het Beschermd Wonen (BW) en Maatschappelijke Zorg (MZ) naar de gemeenten gedecentraliseerd. Fasegewijs zal onder verantwoordelijkheid van centrumgemeente Leiden en in samenwerking met de gemeenten in Holland Rijnland toegewerkt worden naar het oppakken van deze nieuwe gemeentelijke taak. Er is veel te regelen en te organiseren om de transformatieopgave rond te krijgen. Om hieraan uitvoering te geven is er op 21 november 2018 een convenant tussen de Holland Rijnland gemeenten ondertekend. Op 12 maart 2019 heeft het college ingestemd met het voorstel over de inzet van ambtelijke capaciteit voor dit doel. Dit raadsvoorstel zal binnenkort worden aangeboden voor behandeling. Het voorstel bevat tevens een begrotingswijziging waarbij een deel van de in het coalitieakkoord opgenomen middelen zal worden ingezet.							
Coalitieakkoord wonen; stelpost Po							
Beschikbaar budget	I/S	-65	-165	-165	-165		Voor verbetering van samenwerking tussen diverse stakeholders € 20.000, woonvormen voor ouderen met activiteiten en zorgvoorzieningen dichterbij € 35.000, meer particuliere huurwoningen € 10.000 en aanpak leefbare wijken (stimuleren burgerinitiatieven) € 100.000. Deze integrale aanpak wordt toegepast in de pilot Hoornes waar vanuit een wijkbrede aanpak de toekomst van de wijk vorm krijgt. Hiervoor is in 2019 € 300.000 geraamd. Een apart voorstel wordt aan uw raad aangeboden voor uitwerking van de plannen en het daadwerkelijk beschikbaar stellen van het budget.
Invulling stelpost							
<i>Samenwerking derden</i>							
De samenwerking tussen de stakeholders is de afgelopen jaren stil komen liggen. In het kader van de woonagenda is het belangrijk om daar opnieuw invulling aan te geven, teneinde onze woonambities te kunnen realiseren. Aan de particuliere huurwoningen wordt ook in het kader van de Woonagenda aandacht besteed. Het middensegment zal daarbij een prominentere rol krijgen.							
<i>Woonvormen</i>							
Woonvormen voor ouderen met activiteiten en zorgvoorzieningen dichtbij wordt nader uitgewerkt in 2020.							
<i>Pilot Hoornes</i>							
Medio 2019 leveren we een visie inclusief plan van aanpak voor de volgende fase op voor de Hoornes. Aan de hand van deze agenda gaan we met partners aan de slag om te investeren in de toekomst van de wijk. Voor de zomer zullen we de raad nader informeren.							

* S 2020 2021 2022 2023 / I					Toelichting bij begroting	
Aanpak leefbare wijken						
In de Hoornes oefenen we met het ontwikkelen van een stevigere community in de gedachte van de Maatschappelijke Agenda. Welzijnswerkers, ondernemers, gemeente ambtenaren en zorgprofessionals werken samen met inwoners aan initiatieven in de buurt. We zetten er op in dat zij elkaar beter leren kennen, elkaar vinden en beter de behoefte van buurtbewoners in beeld krijgen. Ook de inzet vanuit diverse gemeentelijke afdelingen kan effectiever. Op basis van de ervaringen kijken we naar een verbetering van het wijkgericht werken en naar de ondersteuning van burgerinitiatieven.						
Coalitieakkoord project locatie Valkenburg; stelpost Po						
Beschikbaar budget	S	-145	-470	-470	-470	Investerings in ruimte voor natuur en recreatie; Mient Kooltuin kapitaallasten € 325.000 per jaar (vanaf 2021) en Valkenburgse meer kapitaallasten € 145.000 per jaar. Een apart voorstel wordt aan uw raad aangeboden voor uitwerking van de plannen en het daadwerkelijk beschikbaar stellen van het budget.
Invulling stelpost						
In 2019 wordt naast het bestemmingsplan voor de Startlocatie ook een ruimtelijke visie Valkenburgse Meer en een ruimtelijke visie Mient Kooltuin gemaakt. In het projectplan PLV 2019-2020 bent u hierover geïnformeerd. Door deze documenten komt er een duidelijk beeld van de investeringen in ruimte voor natuur en recreatie. Deze zullen dan ter besluitvorming aan de raad worden voorgelegd.						
Coalitieakkoord onderwijs; stelpost Po						
Beschikbaar budget	S	-100	-280	-360	-440	Verbinden verenigingen met scholen, goede aansluiting onderwijs op bijzondere doelgroepen, goede aansluiting onderwijs op de arbeidsmarkt, vroegtijdige signalering en preventie, samenwerking zorginstellingen, scholen en gezinnen en politie, het op hoog niveau houden van taalonderwijs in Katwijk, totaal € 100.000 in 2019 en in 2020 en volgende jaren € 200.000. Daarnaast wordt geïnvesteerd in huisvesting van scholen. Duurzame en kwalitatief verbeterde huisvesting die voldoet aan de eisen van deze tijd, kapitaallasten 2021 € 80.000, 2022 € 160.000 en 2023 € 240.000. Een apart voorstel wordt aan uw raad aangeboden voor uitwerking van de plannen en het daadwerkelijk beschikbaar stellen van het budget.
Invulling stelpost						
In het 4e kwartaal 2019 wordt in een raadvorstel een onderwijsbrede uitvoeringsagenda voorgelegd. De uitvoering van deze agenda zal in de daaropvolgende jaren plaatsvinden, met vastgestelde evaluatiemomenten.						
Coalitieakkoord groen en duurzaamheid; stelpost Po						
Beschikbaar budget	S	-255	-270	-270	-270	Uitvoering nieuw groen beleidsplan en zichtbaar groen, totaal € 100.000 in 2020 en vanaf 2021 € 90.000. Een apart voorstel wordt aan uw raad aangeboden voor uitwerking van de plannen en het daadwerkelijk beschikbaar stellen van het budget.
Invulling stelpost						
Groenbeleidsplan						
In 2019 wordt het nieuwe groen beleidsplan ter besluitvorming aan uw raad aangeboden. Bij dit voorstel wordt nader uiteengezet en onderbouwd wat de financiële consequenties zijn. De bedragen die hiervoor beschikbaar zijn als stelpost coalitieakkoord groen en duurzaamheid worden hierin meegenomen.						
Duurzaamheid						
Ten behoeve van samenwerking met marktpartijen, andere overheden en gemeenten in de regio (€ 50.000) zal in juni 2019 een voorstel komen voor het opstellen van een warmtevisie. Voorlichting aan inwoners en organisaties over het belang van energiebesparende of -opwekkende maatregelen (€ 30.000) en energieneutrale woningen (€ 75.000): in het 3e kwartaal 2019 zal er een voorstel komen, dit in verband met de herziening van de duurzaamheidsagenda en de evaluatie van het energieprogramma.						

	* S / I	2020	2021	2022	2023	Toelichting bij begroting
Coalitieakkoord verkeer; stelpost Po						
Beschikbaar budget	S	-50	-300	-300	-300	Beter bereikbaar en duurzamer, ook wat betreft verkeer en mobiliteit. In Katwijk krijgt fietsen en wandelen meer prioriteit dan autorijden. Ook in de aan te pakken woonwijken wordt het fiets- en wandelpadennet uitgebreid en worden onveilige verkeerssituaties effectief aangepakt. Het betreft investeringen en uitbreiding formatie voor handhaving.
Invulling stelpost						
Maatregelen onveilige verkeerssituaties						
<p>Vanuit de wijken en buurten komen regelmatig en veel vragen om verkeersonveilige/onduidelijke situaties aan te pakken. Om snel en adequaat te kunnen reageren op deze vragen zal soms een werkbudget volstaan. Hierbij gaat het uitsluitend om kleine verkeersmaatregelen, zoals het plaatsen van borden, dan wel verwijderen van onnodige borden, het aanbrengen/verwijderen van belijning/markering, anti parkeermaatregelen, verwijderen van uitzicht belemmerende objecten, het plaatsen van fietsnietjes, etc. die niet in lopende werken kunnen worden meegenomen, ofwel niet in lopende werken zijn mee geraamd. Het kan ook zijn dat investeringen noodzakelijk zijn. Er zal een voorstel aan uw raad worden voorgelegd wat de plannen zijn inzake maatregelen onveilige verkeerssituaties en welke exploitatiebudgetten en investeringen hiermee gemoeid zijn.</p>						
Meer handhaven, uitbreiding bevoegdheden						
<p>Realisatie van de genoemde ambities vraagt een ander gedrag van gebruikers van de openbare ruimte. Meer toezicht en handhaving is een voorwaarde om dat duurzaam te implementeren en daarbij ook de onveilige verkeerssituaties aan te pakken. Dat kan niet met de huidige formatie van de BOA's. Om die reden wordt uitbreiding van de formatie gevraagd.</p>						

3 Financiële ontwikkelingen

Basis voor de kadernota 2020 – 2023 zijn de geactualiseerde jaarschijven zoals die zijn weergegeven in de voorjaarsbestuursrapportage 2019. Daaruit blijkt dat zelfs zonder de opgave om de taakstellingen in te vullen, al maatregelen genomen moeten worden om het begrotingssaldo nihil te krijgen. In onderstaand overzicht is het meerjarenbeeld weergegeven met alle voorgestelde ontwikkelingen.

3.1 Geactualiseerd begrotingssaldo

De onderstaande tabel laat zien wat het geactualiseerde begrotingssaldo 2020 is en de meerjarenraming. Het voordelige begrotingssaldo 2020 bedraagt € 523.000 en loopt in 2023 af naar een voordelig saldo van € 383.000. Om deze saldi te realiseren moet er meer dan de € 3,1 miljoen oplopend tot € 3,8 miljoen aan taakstellingen worden ingevuld. De voorstellen die in hoofdstuk 3.1.4 zijn opgenomen bedragen in totaal € 5,4 miljoen in 2020 tot € 4,8 miljoen in 2023. Zichtbaar is dat er vanwege de risico's en de negatieve begrotingsruimte een groter bedrag aan ombuigingsvoorstellen wordt voorgelegd dan de invulling van de taakstellingen uit de begroting 2019. Het financiële resultaat na verwerking van de mutaties in de voorjaarsbestuursrapportage 2019 en deze kaderbrief 2020 maakt dit noodzakelijk. Uw raad kan aangeven welke voorstellen daadwerkelijk worden doorgevoerd om de taakstellingen mee in te vullen.

Begrotingssaldo	Bedrag * €1.000 - = nadeel, + = voordeel			
	2020	2021	2022	2023
Begrotingssaldo na voorjaarsbestuursrapportage 2019	-1.974	-961	-3	664
Mutaties kaderbrief (hoofdstuk 3.1.1)	-375	-150	-150	-150
Begrotingsuitgangspunten (hoofdstuk 4)	299	299	249	249
Stelpost loonontwikkelingen (hoofdstuk 3.1.2)	-300	-300	-300	-300
Aframen ruimte BCF-plafond (hoofdstuk 3.1.3)	-324	-324	-324	-324
Actualisering MIP en kapitaallasten (hoofdstuk 3.1.4)	1.000	750	0	0
Begrotingssaldo kaderbrief 2020	-1.675	-686	-529	139
Taakstelling ombuigingen	-3.092	-3.387	-3.791	-3.791
Opgave om begrotingssaldo nihil te krijgen	-4.767	-4.073	-4.320	-3.652
Invulling specifieke taakstellingen (hoofdstuk 3.1.5)				
Verbreiden parkeerlasten (1)	176	176	176	176
Verkoop Vastgoed (2)	2.358	348		
LEAN (3)	245	298	298	298
Inkomsten (4-7)	806	867	882	897
Maatregelen ruimtelijk domein (8-22)	400	520	603	603
Maatregelen sociaal domein (23-32)	1.464	2.745	2.608	2.608
Maatregelen overhead (32-38)	266	344	398	398
Implementatiebudget (43)	-300	-195	-145	-95
Totaal voorstellen ombuigingen	5.415	5.103	4.820	4.885
Voorstellen duurzaamheid (hoofdstuk 3.1.6)	-125	-350	-350	-850
Begrotingssaldo kaderbrief 2020	523	680	150	383

Gezien het ombuigingstraject en de nog in te zetten stelposten van het coalitieakkoord, is bij de uitvraag van de financiële mutaties verzocht om terughoudend te zijn. Alleen noodzakelijke en onontkoombare mutaties zijn opgenomen. In volgende tabel staan alle mutaties opgenomen die zijn aangedragen voor de kaderbrief.

3.1.1 Mutaties kaderbrief

		<i>Bedrag * €1.000 - = nadeel, + = voordeel</i>						
Taakveld en korte toelichting		S/I	B	L/B	2020	2021	2022	2023
		N						
Programma 0 Bestuur en ondersteuning								
0.4	Overhead							
	Onderhoudsbudget ICT	S		L	-25	-150	-150	-150
	Voor de nieuwe werkplekomgeving is in 2017 een krediet beschikbaar gesteld door de Raad. Binnen dit krediet is rekening gehouden met de post software, welke via een Europese aanbesteding is aangeschaft. Het onderhoud voor deze software is voor 3 jaar afgenomen (Keuze was 1 of max 3 jaar). Per eind oktober 2020 eindigt de contractperiode en wordt het onderhoud apart in rekening gebracht. De softwarekosten betreft het onderhoud op de basissoftware van onze werkplekken. VmWare Horizon. Deze onderhoudskosten zijn onontkoombaar om gebruik te kunnen maken van updates en support van onze werkplekomgeving. De jaarlijkse kosten worden geschat op zo'n € 150.000,- per jaar zijn. De werkelijke kosten kunnen afwijken aangezien de prijzen vanuit de aanbesteding uit 2017 niet meer gelden.							
Programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat								
2.1	Verkeer en vervoer							
	Bijdrage Rijnzichtweg	I			-350			
	In 2009 is door de raad van de gemeente katwijk aan de gemeente Oegstgeest toegezegd een bijdrage te leveren aan de kosten van de aanpak van de Rijnzichtweg. Dit in het kader van het bestemmingsplan Ontsluitingswegen Rijnsburg .Doel van de aanpak is het bevorderen van de doorstroming van het autoverkeer, waarmee de bereikbaarheid van diverse bouwplannen in Rijnsburg gewaarborgd kan worden. De gemeente Oegstgeest is voornemens in 2020 de werkzaamheden aan de Rijnzichtweg uit te voeren. Voor de bijdrage vanuit Katwijk is een bedrag van maximaal €350.000 nodig (op basis van raming).							
Programma 7 Volksgezondheid en milieu								
7.3	Afval							
	Bijstelling areaalontwikkeling. Actualisatie van de prognose voor inwoners en aansluitingen leidt tot een kostenstijging.	S	BN	L/B	-83	-79	-76	-80
	Bijdragen aan organisaties. De bijdrage in de kosten van het Vuilafvoerbedrijf Bollenstreek (VAB) is lager door een gunstige aanbesteding van de exploitatie van het overslagstation.	S	BN	L	96	101	106	81

Taakveld en korte toelichting	S/I	B	L/B	2020	2021	2022	2023
	N						
Stelpost nadere dekking afvalinzameling: In de voorjaarsrapportage van 2018 gaf de bijstelling van voornamelijk de opbrengsten uit de afvalstromen een nadelig effect van € 394.000. Op dat moment waren er nog ontwikkelingen die naar verwachting van invloed konden zijn op de kosten van de afvalinzameling. Uiteindelijk is na het verwerken van verschillende voordelen (herrekening van de interne rekenrente, lagere kapitaallasten) de stelpost in de meerjarenraming vanaf 2020 teruggebracht naar € 261.000. Voor dit moment worden geen nadere voordelen verwacht en is het reëel om de stelpost tot nihil te ramen.	S	BN	L	-261	-261	-261	-261
Onttrekking voorziening afvalstoffenheffing: Ter dekking van bovengenoemde mutaties wordt het nadeel onttrokken uit de voorziening afvalstoffenheffing.	S	BN	B	248	239	231	260
Totaal mutaties				-375	-150	-150	-150

3.1.2 Stelposten loonontwikkeling

Wij houden bij de begrotingsuitgangspunten (hoofdstuk 4) rekening met een loonindexering van 3,5%. De bonden hebben een hogere looneis dan dat de VNG geboden heeft. De laatste berichtgeving over de loononderhandelingen geven aan dat de VNG waarschijnlijk meer tegemoet zal gaan komen. Omdat het nog niet zeker is wat de uitkomsten hiervan zijn, nemen we een structurele stelpost van € 300.000 op. Als aan alle eisen tegemoet wordt gekomen, bedraagt het nadeel € 670.000, dus nog eens € 370.000 hoger dan waar deze stelpost vanuit gaat.

3.1.3 Aframen ruimte BCF-plafond

De ruimte onder het BCF-plafond neemt steeds verder af. In berichtgeving van de Provincie staat dat op basis van de huidige trend er tijdens de meerjarenraming 2020-2023 op enig moment mogelijk geen sprake meer zal zijn van ruimte onder het BCF-plafond. Het kan zelfs zijn dat het omslaat in een tekort door hogere declaraties dan het BCF-plafond. In dat geval wordt de overschrijding van het BCF-plafond zelfs gekort op de algemene uitkering. In de voorjaarsbestuursrapportage 2019 is de werkelijke ruimte 2018 (septembercirculaire 2018) als basis gehanteerd voor een berekening van de ruimte onder het BCF-plafond ad. € 324.000. Dit is de maximale ruimte die de provincie accepteert en is wel met het nadrukkelijke voorbehoud dat de afstemming met het Ministerie van BZK en de VNG nog niet afgerond is en dat het gezamenlijk in te nemen standpunt dus nog af kan wijken. Bij de stukken van de voorjaarsbestuursrapportage 2019 is een notitie ontwikkeling ruimte BCF-plafond gevoegd. Hierin is aangekondigd dat gezien het advies van de Provincie en de nadelige bijstelling van de ruimte in het BCF-plafond dit jaar, het verstandig is geen rekening meer te houden met enig voordeel van deze post. Daarom wordt voorgesteld om het voordeel van € 324.000 geheel af te ramen.

3.1.4 Actualisatie Meerjaren Investerings Plan (MIP)

In de opmaat naar de kaderbrief is een inventarisatie gedaan voor het MIP. Dit houdt in dat de kredieten zijn geactualiseerd en dat op basis van vervanging en besluitvorming (zoals het wegenbeleidsplan) nieuwe kredietvoorstellen ingediend. Ook is er een eerste berekening van de kapitaallasten gemaakt. Voor de Kaderbrief is dit afdoende om een inschatting te maken van het effect op de kapitaallasten. Voor de verwerking in de begroting 2020 is het nodig nog nader te kijken naar de mutaties in de investeringen (bijvoorbeeld de mate van indexering), de fasering en de samenhang met beschikbare capaciteit van de organisatie. De uitkomsten worden verwerkt in het nieuwe MIP dat bij de begroting wordt aangeboden. In dat verband zullen we ook kijken naar een meer toegankelijke presentatie.

Hoewel dit uiteraard betekent dat de kapitaallasten nog wijzigen, laat de huidige berekening voor de eerste jaren een voordeel zien die reeds kan worden ingeboekt ten gunste van het begrotingssaldo: 2020 € 1 miljoen en 2021 € 0,75 miljoen. Bij de begroting 2020 wordt het geactualiseerde MIP aan uw raad voorgelegd en de bijbehorende kapitaallasten worden verwerkt in de begroting.

3.1.5 Invulling taakstellingen

Zoals in de inleiding staat is in maart en april 2019 uw raad geïnformeerd over de voornemens van het college over de aanpak van de realisatie van de taakstellingen in de begroting van de gemeente Katwijk. Een concrete invulling van deze taakstellingen is nodig om de financiële huishouding gezond te houden. Het totaal aan structureel te realiseren taakstellingen bedraagt € 3,8 miljoen. Gedurende het proces bleek gelet op de financiële situatie dat een nog groter maatregelenpakket nodig was. In deze Kaderbrief leggen we u de keuzes voor die tot stand gekomen zijn langs twee lijnen:

1. **We leggen onze taken en de uitvoering daarvan strak langs de omgevingsvisie en de begroting 2019-2023**

We steken geld en energie in de activiteiten die de samenleving in Katwijk nog sterker maken. We stoppen met activiteiten die een beperkt maatschappelijk effect hebben, we kijken of taken goedkoper uitgevoerd kunnen worden en of gebruikers van voorzieningen een steentje kunnen bijdragen aan de betaalbaarheid.

2. **We kijken naar het verhogen van de inkomsten**

Deze inkomstenverhoging willen we niet realiseren door de gemeentelijke belastingen te verhogen. We kijken of er ruimte zit in de specifieke heffingen en in de leges voor initiatiefnemers zodat de kosten hiervan niet door de gemeenschap hoeven te worden betaald.

Het is een evenwicht pakket aan maatregelen geworden verdeeld over inkomsten, taken en overhead. Maar het is ook een pakket met ingrijpende maatregelen geworden. De begrotingssituatie van Katwijk is door de overheveling taken van het Rijk naar de gemeente in het sociaal domein ernstig verslechterd. Daardoor is de gemeente nu genoodzaakt om over een brede linie van de begroting maatregelen te nemen. Deze maatregelen beogen zoveel mogelijk het behoud van voorzieningen en de oplossing te zoeken in een andere organisatie. Op een aantal terreinen zijn de maatregelen wel ingrijpend en zorgen voor onzekerheid. Om die reden is met medewerkers, de OR en de betreffende instellingen vooruitlopend op de openbaarmaking door ons gesproken over de voorstellen.

De aanpak heeft geresulteerd in een overzicht van maatregelen voor een totaal van € 5,4 miljoen in 2020 tot € 4,8 miljoen in 2023. In de bijlage zijn in een totaaltabel de maatregelen voor u opgesomd en genummerd. Deze nummers komen overeen zodat het mogelijk is om een gemaakte keuze in de besluitvorming nog aan te passen als dit gewenst is. In de bijlage zijn de maatregelen nader toegelicht.

3.1.6 Voorstellen duurzaamheid

Omdat duurzaamheid de enige beleidsontwikkeling betreft met financiële consequenties, is hiervoor een apart kopje voor opgenomen. Hieronder volgt een toelichting op de raming van de te verwachten ontwikkelingen inzake duurzaamheid:

Programma 2 Duurzaamheid en mobiliteit

Vanuit Mobiliteit kunnen forse bijdragen geleverd worden aan een duurzame samenleving, zoals omschreven in hoofdstuk 2 bij beleidsontwikkelingen. Voor de afstemming met de andere beleids/werkvelden en onderzoek naar nieuwe duurzame bereikbaarheidsconcepten zijn structureel middelen nodig op het gebied van kennis en advies € 25.000 per jaar.

Programma 3 Duurzaamheid, energie en werkgelegenheid

Zoals bij de beleidsteksten in hoofdstuk 2 bij Programma 3 Economie opgenomen is, wordt vanuit economisch perspectief het nodige ingezet op duurzaamheid, klimaatbestendigheid en energieneutraliteit. Voor kennis op het gebied van circulaire economie en afstemming van beleid zijn structureel middelen nodig voor onderzoek en advies € 25.000 per jaar.

Programma 7 Duurzaamheid en milieubeheer

Het Rijk heeft energiedoelstellingen opgenomen waar Katwijk een bijdrage voor moet leveren. In de Strategische Duurzaamheidsagenda worden deze doelstellingen aan activiteiten gekoppeld. Voor uitvoering van het thema energietransitie, is continuering van middelen voor uitvoering van het energieprogramma nodig vanaf 2021 € 225.000 per jaar. Daarbij komen de kosten voor de warmtetransitie. Voor 2030 zullen 3 wijken op een alternatieve manier verwarmd moeten worden. Naar verwachting zal dit in 2023 starten en wordt geraamd op € 500.000 per jaar. Hierbij is een inschatting gemaakt van eigen projectkosten, de realisatie kosten zijn buiten beschouwingen gelaten. Dit bedrag is afhankelijk van technieken, aantallen woningen en marktpartijen die hier een belangrijke rol in te vervullen hebben. Voor een programmamanager duurzaamheid en energie is structureel € 75.000 benodigd.

Taakveld en korte toelichting	Bedrag * € 1.000 - = nadeel, + = voordeel			
	S/I N	B	L/B	2020 2021 2022 2023
2.1 Verkeer en vervoer				
Duurzaamheid en mobiliteit; Kennis en advies	S		L	-25 -25 -25 -25
3.1 Economische ontwikkeling				
Duurzaamheid, energie en werkgelegenheid; Kennis en advies	S		L	-25 -25 -25 -25
7.4 Milieubeheer				
Duurzaamheid en milieubeheer				
Programmamanager duurzaamheid en energie	S		L	-75 -75 -75 -75
Uitvoering energieprogramma	S		L	-225 -225 -225
Projectkosten warmte transitie (basisbedrag).	S		L	-500
Continuering na project Hoornes Aardgasvrij				
Totaal mutaties duurzaamheid				-125 -350 -350 -850

3.2 Risico's en weerstandsvermogen

In 2018 is de opgaande lijn van 2017 op het weerstandsvermogen van de gemeente doorgezet. Tegelijk zijn er ook signalen die om aandacht vragen. In de jaarrekening 2018 van Katwijk is een positief beeld geschetst als het gaat om het risicoprofiel en de weerstandscapaciteit.

De algemene tendens in Nederland laat zien dat het consumentenvertrouwen is afgevlakt en koopkrachtplaatjes minder positief uitpakken. Gelukkig is de werkloosheid verder gedaald en ontstaat er krapte op de arbeidsmarkt. Dat pakt op verschillende vlakken van het sociaal domein positief uit voor de gemeente. De volgende tabel kan inzicht geven in de mogelijke nadelen waarmee het begrotingssaldo van 2020 mogelijk nog te maken krijgt:

Risico	Omschrijving	Vermoedelijke omvang * € 1.000
Warmte- en Energietransitie: projecten	De investeringsopgave is groter dan nu voorzien en beschikbaar in projectportfolio. De omvang wordt bepaald door de wijken, gebruik van bronnen, landelijke innovatie op dit punt en subsidies vanuit het Rijk.	PM
Organisatiekosten jeugd	Afhankelijk van ontwikkelingen in de regionale samenwerking kunnen er nog taken vanuit de regio naar de gemeente toekomen.	-400

Risico	Omschrijving	Vermoedelijke omvang * € 1.000
Participatie	<p>Investering Service Punt Werk (SPW) is in aanpak steeds zwaarder wordende doelgroep (makkelijk te bemiddelen, mensen “raken op”). Dit betekent ook wat voor het goed op orde krijgen van de juiste formatie van het SPW. Voor wat betreft de Maregroep speelt dat er vanaf 2015 geen nieuwe mensen meer in de Wet Sociale Werkvoorziening kunnen instromen.</p> <p>Met de partners in het sociaal domein moet gekeken worden naar Nieuw Beschut Werk, dagbesteding etc.</p>	PM
Doordecentralisatie beschermd wonen, maatschappelijke opvang en begeleiding Wmo	<p>Recent is het voorlopige verdeelmodel a.g.v. de doordecentralisatie beschermd wonen, maatschappelijke opvang en begeleiding Wmo gepubliceerd. Met ingang van 1 januari 2021 wordt de gemeente verantwoordelijk voor deze taakgebieden. De komende tijd zal nader worden onderzocht hoe deze middelen zich verhouden tot de huidige lasten voor de Katwijkse cliënten die door de centrumgemeente Leiden zijn gefinancierd uit de middelen die zij daarvoor hebben ontvangen. De definitief beschikbaar te stellen middelen zullen bekend worden gemaakt via de meicirculaire 2020.</p>	PM
Toegang tot zorg en ondersteuning (ICT)	<p>Voor de nieuw in te richten Toegang tot zorg en ondersteuning per 01-01-2020 (realisatie wijkteams 0-100) is het noodzakelijk om op het gebied van ICT de nieuwe medewerkers die langdurig worden gedetacheerd aan te sluiten. Daar zitten kosten aan voor de licenties en het in onderhoud nemen van de extra accounts. Daarnaast is het, in het kader van de nieuwe werkwijze (integraler en alle specialisten dichterbij elkaar) en het verbeteren van de ervaring van inwoners, de verwachting dat er investeringen gedaan moeten worden op de locaties waar we deze toegang straks willen organiseren.</p>	PM
SPUK Sport	<p>De nieuwe compensatieregeling SPORT kan tegenvallen (het macro uitkeringsplafond is niet toereikend).</p>	-250

De actualiteit ligt momenteel ook nog bij de digitale ontwikkelingen (AVG / BIG; informatiebeveiliging). De ICT is voortdurend in beweging en wordt steeds meer een belangrijke voorwaarde in de bedrijfsvoering. Op dat vlak liggen ook kansen en bedreigingen voor de gemeente Katwijk.

4. Begrotingsuitgangspunten 2020

Jaarlijks wordt in de kadernota vastgelegd op welke wijze loon- en prijsontwikkelingen in de meerjarenbegroting worden verwerkt. Uitgangspunt is dat voor zowel de baten als de lasten in de meerjarenraming 2020-2023 het loon- en prijspeil van het begrotingsjaar 2019 wordt gehanteerd (tenzij op onderdelen andere concrete informatie voorhanden is).

Voor de begroting 2020 wordt voorgesteld de volgende uitgangspunten te hanteren:

Begrotingsuitgangspunten 2020		Bedrag * € 1.000 (- = nadeel, + = voordeel)				
		%	2020	2021	2022	2023
Lasten						
1	Loonontwikkelingen	3,5	-1.173	-1.173	-1.173	-1.173
2	Prijsontwikkelingen (inflatie)	2,5	-500	-500	-500	-500
3	Salarisgevoelig deel subsidies	1,6	-98	-98	-98	-98
Baten						
4	Belastingen					
	- OZB	2,5	295	295	295	295
	- Hondenbelasting	2,5	11	11	11	11
	- Toeristenbelasting (=structureel verwerkt in B2019)	30	130	130	130	130
	- Marktgeden	2,5	4	4	4	4
5	Huren en pachten	2,5	100	100	100	100
6	Precariobelasting	2,5	51	51	1	1
7	Algemene uitkering loon- en prijs compensatie		1.608	1.608	1.608	1.608
Totaal effect begrotings-uitgangspunten (excl. toeristenbelasting)			299	299	249	249
Overig						
8	Omslagrente (verwerkt in actualisering MIP)	1,5	0	0	0	0
9	Prijsindex verhoging afvalstoffenheffing	2,5	175	175	175	175
	Boventrendmatige verhoging afvalstoffenheffing	6,5	455	455	455	455
10	Prijsindex rioolheffing	0	0	0	0	0
	Boventrendmatige verlaging rioolheffing	-10	-452	-361	-271	-181
11	Onvoorzien € 2,- per inwoner, conform begroting 2019					

1. Loonontwikkeling

De huidige cao voor gemeenteambtenaren loopt tot april 2019. De onderhandelingen tussen de VNG en de bonden over een nieuwe CAO waren op 11 april jl. nog niet afgerond. De VNG heeft voor 2019 vanaf 1 april een loonsverhoging van 2,5% geboden en vanaf 1 april 2020 2%. De bonden vragen aanzienlijk meer. Verwacht mag worden dat de loonkostenstijging 2020 op basis van het bod van de VNG minimaal 4% zal bedragen. Van de in de begroting 2019 opgenomen structurele loonstijging van 2% is na aftrek van hogere werkgeverslasten van onder meer de pensioenpremie nog 0,9% beschikbaar. Dat betekent dat op basis van het bod van de VNG het budget loonkosten 2020 met minimaal 3,1% moet worden verhoogd. Anticiperend op een mogelijk uitkomst van de onderhandelingen is uitgegaan van 3,5%. De hogere loonkosten worden voor een deel gedekt uit de hogere algemene uitkering en indexering van de belastingen. Het budget loonkosten 2020 (inclusief bestuur) bedraagt in de vigerende meerjarenbegroting € 33,5 mln. De verwachte loonkostenstijging bedraagt dan € 1.172.500.

2. Prijsontwikkeling

De verwachte materiële prijsstijging bedraagt volgens het CPB voor 2019 2,3% en voor 2020 1,4%. De Gemeenschappelijke Regelingen houden voor 2020 rekening met een mengpercentage voor loon- prijsstijgingen van 2,86%. De hogere kosten voor de bijdragen aan Gemeenschappelijke regeling worden uit het budget gereserveerde prijsstijgingen betaald. Als begrotingsuitgangspunt voor gemeente Katwijk wordt 2,5% (mix van inflatie CPB en mengpercentage Gemeenschappelijke Regelingen) gehanteerd, rekening houdend met een geschatte omvang van de totale materiële uitgaven van € 20 miljoen.

3. Salarisgevoelig deel van subsidies

Subsidies voor gesubsidieerde instellingen bestaan uit een prijsgevoelig en een loongevoelig deel. Op het prijsgevoelige deel wordt net als voor de overige uitgaven budgetten geen inflatiecompensatie toegekend. Voor het salaris gerelateerde deel worden gegevens van de VNG als uitgangspunt genomen. Omdat deze cijfers pas medio 20 bekend worden gemaakt is op basis van het gemiddelde percentage wat voor de subsidies 2019 is gehanteerd ook voor 2020 als uitgangspunt genomen. Er is nu een bedrag opgenomen van afgerond € 97.500.

4. Belastingen

Voor belastingen en rechten werd voorheen het inflatiepercentage aangehouden dat voortvloeit uit de CPB publicaties; dat zou neerkomen op 1,4% voor 2020. Door de hogere verwachte loonkosten in 2019 en 2020 en de toenemende inflatie wordt voorgesteld de methodiek aan te passen door uit te gaan van het gewogen gemiddelde van loonstijging en materiële kostenstijging wat neerkomt op een stijging van 2,5%. Voor de toeristenbelasting is beleidsuitgangspunt om deze 1x per 3 jaar te verhogen. Deze is voorzien voor 2019 en komt neer op 5%. In de begroting 2019 is reeds een aankondiging gedaan om de toeristenbelasting met 30% te verhogen in 2020. Ook is het volume bijgesteld (meer overnachtingen op basis van realisatie voorgaande jaren). Voor heffingen geldt dat een compensatie alleen aan de orde is, als dit binnen de grenzen van kostendekkendheid blijft. De belastingvoorstellen worden gelijktijdig met de programmabegroting in november door de raad definitief vastgesteld.

5. Huren en pachten

Voor inkomsten uit werken voor derden, huren en pachten is een algemeen stijgingspercentage berekend, tenzij specifieke contractuele afspraken iets anders voorschrijven. De inkomstenposten werken voor derden, huren gebouwen, gronden en pachten in de begroting bedragen structureel circa € 4 mln. Door de hogere verwachte loonkosten in 2019 en 2020 en de toenemende inflatie wordt voorgesteld de methodiek aan te passen door uit te gaan van het gewogen gemiddelde van loonstijging en materiële kostenstijging wat neerkomt op een stijging van 2,5%.

6. Precariobelasting

Het kabinet heeft de precariobelasting op nutsbedrijven af per 1 juli 2017 afgeschaft. Voor gemeenten die op 10 februari 2016, een verordening met tarief hadden vastgesteld voor precariobelasting op kabels en leidingen geldt een overgangstermijn tot 1 januari 2022 (waar gemeente Katwijk gebruik van maakt). In 2020 ontvangt Katwijk € 3,3 miljoen aan opbrengst precariobelasting voor kabels en leidingen. De indexeringsindexering betreft alleen precario op terrassen. In de meerjarenbegroting is vanaf 2022 een nadeel van € 3,2 miljoen verwerkt als gevolg van de afschaffing.

7. Uitkeringen uit het Gemeentefonds

Gemeente Katwijk ontvangt geld van de Rijksoverheid uit het gemeentefonds. Hiermee betalen zij een deel van hun uitgaven. Gemeenten mogen zelf bepalen waar ze dit geld aan besteden. De Rijksoverheid informeert de gemeenten via circulaire in mei, september en december over de omvang en de verdeling van het gemeentefonds. Voor de begroting 2020 wordt rekening gehouden met de meicirculaire 2019. In deze kadernota is rekening gehouden met de decembercirculaire 2018. In de meicirculaire wordt een voorlopige loon- en prijscompensatie verwacht van 30 uitkeringspunten wat overeenkomt met € 1.608.000.

8. Omslagrente

De rente op de geldmarkt wordt geraamd op 0% en voor de kapitaalmarkt op 1,5% in 2019. De omslagrente blijft ongewijzigd 1,5%.

9. Prijsindex afvalstoffenheffing

Net zoals andere prijsindexeringen zijn verhoogd met 2,5% wordt deze verhoging ook doorgevoerd voor de afvalstoffenheffing. Daarnaast is het nodig gezien de toenemende kosten door verhoging stortbelasting en tegenvallende aanbestedingen om de tarieven van de afvalstoffenheffing extra te verhogen. Uitgegaan wordt van een extra verhoging van 6,5% voor 2020. Indien de kosten van de afvalstoffeninzameling en -verwerking verlaagd worden, dan kan de verhoging deels weer worden teruggedraaid.

10. Prijsindex rioolheffing

Gezien de stand van de voorziening riolering is het niet noodzakelijk om de tarieven van rioolheffing te verhogen met de indexeringsindexering. De tarieven kunnen gezien de stand van de voorziening verlaagd worden met 10% in 2020. Ook voor latere jaren is een daling mogelijk.

11. Post onvoorzien

Voor 2020 wordt de post onvoorzien gehandhaafd op € 2 per inwoner, oftewel totaal € 130.000 conform begroting 2019.

4.1 Areaalgegevens

Onderstaande areaalgegevens worden onder andere gebruikt voor het berekenen van de algemene uitkering.

Areaalgegevens 2020-2023	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal woningen* per 1 januari	26.724	27.083	27.506	28.125	28.818
Bouwwolume	383	495	619	693	393
Sloop	24	72	0	0	0
Netto oplevering	359	423	619	693	393
Aantal inwoners	65.794				
Groei inwoners	999				
Aantal inwoners exclusief AZC	65.368				
Aantal uitkeringsgerechtigden Wet Werk en Bijstand (WWB) per 1 januari	845	835	825	825	825
<i>Aantal leerlingen ** teldatum oktober voorgaand jaar</i>					
Primair onderwijs	6.065	6.063	6.113	6.098	6.094
Voortgezet onderwijs	2.571	2.447	2.358	2.374	2.350
Speciaal onderwijs so1 (Windvang en Praktijkschool)	369	401	399	393	388
Speciaal onderwijs so2 (Leidse Buitenschool)	104	91	91	90	89
<i>Oppervlaktematen:</i>					
- Land	2.476	2.476	2.476	2.476	2.476
- Binnenwater	166	166	166	166	166
- Zee	473	473	473	473	473

* Woningen: Sommige plannen, die zijn opgenomen in het woningbouwprogramma, zijn zacht en kunnen dus wijzigen in de loop der tijd. De cijfers die verder in de toekomst liggen, kunnen minder secuur zijn.

** In de prognose van aantallen leerlingen in de periode 2020-2023:

- is het leerlingen aantal van de ISK (valt onder Teylingen College) t/m 2020 meegenomen. Daarna tellen ze niet meer voor Katwijk maar voor Lisse. Vandaar de daling vanaf 2021.

- wordt geen rekening gehouden met het leerlingenaantal van De Verrekijker ("AZC-school"). Het aantal leerlingen van 1 okt 2018 is doorgezet naar 2020-2023.

4.2 Uitgangspunten Meerjaren Programma Grondexploitatie (MPG)

De prognoses van de resultaten van grondexploitatie worden deels bepaald door de parameters voor kosten- en opbrengstenstijging die in de berekeningen worden gehanteerd. Deze parameters worden gebaseerd op marktanalyses om te zorgen voor gefundeerde keuzes en betrouwbare winstverwachtingen.

Voor de Kaderbrief 2020 hanteren wij de volgende parameters:

MPG	2020
Opbrengstenstijging woningbouw	2,0%
Opbrengstenstijging bedrijfsterrein	1,0%
Kostenstijging	2,5%

Deze parameters gelden overigens alleen als er contractueel geen andere waarden zijn afgesproken. In die gevallen blijven uiteraard die afspraken maatgevend.

We zien een trend in de stijging van de kosten voor civiele werken die na een hoogtepunt naar verwachting weer terugzakt naar 2,0% in 2022. Het effect op de grondexploitatie is zeer beperkt.

5. Beslispunten

- 1) Kennis te nemen van de kaderbrief 2020;
- 2) De algemene begrotingsuitgangspunten uit de kaderbrief 2020 (hoofdstuk 4) vast te stellen voor de begroting 2020;
- 3) In te stemmen de ombuigingen conform de kaderbrief 2020 (paragraaf 3.3) te verwerken in de programmabegroting 2020:
 - a. Verbreden parkeerlasten (nummer 1)
 - b. Verkoop Vastgoed (nummer 2)
 - c. Invulling LEAN (nummer 3)
 - d. Inkomstenmaatregelen (nummer 4-7)
 - e. Maatregelen ruimtelijk domein (nummer 8-22)
 - f. Maatregelen sociaal domein (nummer 23-32)
 - g. Maatregelen overhead (nummer 33-39)
 - h. Implementatiebudget;
- 4) In de programmabegroting 2020 de paragraaf “Maatschappelijke Agenda” op te nemen.